

Euroopan talous- ja sosiaalikomitean lausunto aiheesta ”Komission tiedonanto neuvostolle, Euroopan parlamentille, talous- ja sosiaalikomitealle sekä alueiden komitealle Rakennerrahastojen ohjelmakausi 2000–2006: Urban-aloitteen alustava arviointi”

(KOM(2002) 308 lopullinen)

(2003/C 133/12)

Euroopan komissio päätti 14. kesäkuuta 2002 Euroopan yhteisön perustamissopimuksen 262 artiklan nojalla pyytää Euroopan talous- ja sosiaalikomitean lausunnon edellä mainitusta tiedonannosta.

Asian valmistelusta vastannut ”talous- ja rahaliitto, taloudellinen ja sosiaalinen yhteenkuuluvuus”-erityisjaosto antoi lausuntonsa 6. maaliskuuta 2003. Esittelijä oli Bruno Di Odoardo.

Euroopan talous- ja sosiaalikomitea hyväksyi 26. ja 27. maaliskuuta 2003 pitämässään 398. täysistunnossa (maaliskuun 26. päivän kokouksessa) seuraavan lausunnon.

1. Johdanto

1.1. Komission asiakirjassa esitetään ensimmäinen arviointi kriisissä olevien kaupunkien ja lähiöiden taloudelliseen ja sosiaaliseen elvyttämiseen ja kaupunkien kestävä kehityksen edistämiseen tähtäävän Urban II -aloitteen kehityksestä. Arviointi on jatkoa komission 28. huhtikuuta 2000 antamalle tiedonannolle kyseisen yhteisöaloitteen suuntaviivoista⁽¹⁾, ja siinä esitetään tilannekatsaus uusien ohjelmien valinnan päätösvaiheessa vallitsevaan tilanteeseen. Kaikki Urban II -ohjelmat nimittäin hyväksyttiin vuoden 2001 loppuun mennessä.

1.2. Urban-ohjelma on yksi EU:n rakennerrahastojen piiriin kuuluvista neljästä aloitteesta. Sen tavoitteena on edistää kriisissä olevien kaupunkialueiden hyväksi toteutettavia toimia. Ohjelman kolme pääasiallista rahoituskohdetta ovat ympäristön kunnostaminen, sosiaalinen osallisuus sekä yrittäjyys ja työllisyys.

1.3. Komission tiedonannossa muistutetaan, että toisessa koheesiota käsittelevässä kertomuksessa⁽²⁾ kaupungit määritellään Euroopan taloudellisen ja sosiaalisen koheesion kannalta oleelliseksi seikaksi. Myös Euroopan parlamentti korostaa Urban II -aloitetta koskevassa päätöslauselmassaan⁽³⁾, että Urban-ohjelmien keskeisenä piirteenä oleva integroitu lähestymistapa vaikuttaa ainoalta keinolta ratkaista kaupunkialueiden ongelmia.

1.4. Urban-aloite on yksi yhteisön kaupunkipolitiikan ke-

hittämisen strateginen väline, ja se voi olla mallina jäsenvaltioiden politiikoille.

2. Komission ehdotuksen pääsisältö

2.1. Valittuja ohjelmia on 70, ja Euroopan aluekehitysrahaston kokonaisrahoitusosuus on noin 730 miljoonaa euroa. Ohjelman kattamilla alueilla on noin 2,2 miljoonaa asukasta. Vaikka Urban II -aloitteen kokonaisrahoitus on edelliseen aloitteeseen verrattuna alhaisempi, tuen intensiteetti sekä asukasta että ohjelmaa kohti on noussut. Myös ohjelmien kattamien alueiden verrattain pienestä koosta johtuu, että rahoituksen määrä neliökilometriä kohti on huomattava.

2.2. Yksi Urban II -aloitteeseen kuuluvista keskeisistä uudistuksista on pienten ja keskisuurten kaupunkien sisällyttäminen ohjelmaan, sillä Urban I -aloitteessa asetettu kaupunkien koskeva 100 000 asukkaan alaraja on poistettu. Uusissa ohjelmissa ainoa alueille asetettu edellytys on vähintään 20 000 asukasta (poikkeustapauksissa 10 000).

2.3. Komissio korostaa, että jäsenvaltiot ovat voineet valita alueet paikallisten ja kansallisten tarpeiden ja painopisteiden perusteella. Komissio on myös määritellyt valintaa varten selkeät ja puolueettomat kriteerit, mikä on taannut valintamettelyjen entistä suuremman avoimuuden sekä ohjelmien ja EU:n tavoitteiden entistä suuremman yhdenmukaisuuden.

2.4. Valittujen 70 ohjelman kohdealueet jakautuvat tasaisesti tavoitteiden 1 (39 %) ja 2 (27 %) piiriin kuuluville alueille sekä päätavoitteiden ulkopuolisille alueille (34 %). Kaikkiaan 31 ohjelmaa toteutetaan kaupunkien keskustoissa, 27 reuna-alueilla, 8 pienissä ja keskisuurissa kaupungeissa ja 4 kaupunkien keskusta- ja reuna-alueilla tavoitteena yhteyksien parantaminen.

(1) ”Komission tiedonanto jäsenvaltioille kriisikaupunkien ja -lähiöiden taloudelliseen ja sosiaaliseen elvyttämiseen kestävä kaupunkikehityksen edistämiseksi tähtäävän yhteisöaloitteen suuntaviivojen vahvistamisesta – Urban II”, EYVL C 141, 19.5.2000.

(2) ”Euroopan yhtenäisyys, kansojen solidaarisuus, alueiden monimuotoisuus – Toinen taloudellista ja sosiaalista koheesiota käsittelevä kertomus”, Euroopan komissio 2001.

(3) EYVL C 339, 29.11.2000, s. 44–47.

2.5. Urban II -ohjelmat toteutetaan rappeutuneilla alueilla, joille on tyypillistä EU:n keskiarvoa korkeampi työttömyysaste, köyhyys, rikollisuus ja maahanmuutto.

2.6. Valittujen ohjelmien analyysistä ilmenee, että 40 % suunnitelluista menoista kohdennetaan rakennetun ja muun ympäristön kunnostamiseen, 21 % sosiaaliseen osallisuuteen, 21 % yrittäjyyden ja työllisyyden kehittämiseen, 8 % liikennejärjestelyjen parantamiseen ja 4 % tieto- ja viestintäteknologiaan.

2.7. Komission tiedonannossa korostetaan sekä paikallisviranomaisten että kansalaisyhteiskunnan edustajien laajamittaista yhteistyötä ohjelmissa ja painotetaan, että tämä seikka on yksi Urban II -aloitteen ominaispiirteistä muihin rakennerahoitukseen verrattuna. Kolmanneksessa ohjelmista hallintoviranomaisena toimii kaupunginvaltuusto, toisessa kolmanneksessa paikallisviranomaisella on keskeinen rooli keskushallinnon kumppanina, ja 57 ohjelmassa 70:stä paikallistason kumppaneita on kuultu ohjelma-asiakirjaa laadittaessa.

2.8. Urban II -aloite on tuonut mukanaan sijoituksia kaikkiaan noin 1 600 miljoonaa euroa eli yli kaksi kertaa EAKR:n rahoitusosuutta enemmän. Tämä on ollut suurelta osin kansallisen ja paikallisen julkisen lisärahoituksen ansiota. Yksityissektorin panos on sitä vastoin ollut paljon pienempi.

2.9. Urban II -aloitteen menettelytapojen ja hallinnoinnin yksinkertaistamisen vaikutukset ovat erittäin myönteisiä. Komission mielestä sekä päätös rahoittaa ohjelmat pelkästään Euroopan aluekehitysrahastosta että erillisen Urban II -yhteisöaloitetta käsittelevän yksikön perustaminen Euroopan komissioon ovat olleet hyödyllisiä. Kyseisten yksinkertaistusten ansiosta on ollut mahdollista suunnitella ohjelmat paljon rakennerahastojen pääohjelmia nopeammin.

2.10. Aloitteen määrärahoista 2 % on varattu Urban-rahoitusta saavien kaupunkien väliseen kokemusten vaihtoon. Kyseinen vaihto järjestetään ensimmäistä kertaa yhteisön ohjelman muodossa.

3. Yleistä

3.1. Komitea pitää yleisesti ottaen erittäin myönteisenä komission päätöstä jatkaa Urban-aloitetta, jonka vuonna 1994 käynnistetyllä edellisellä ohjelmakaudella saavutettiin jo merkittäviä tuloksia (lopullista arviointia odotetaan vuonna 2003). Sekä Urban-kokeiluhankkeet että Urban I -aloite ovat osoittaneet tehokkaiksi välineiksi, joilla toteutetaan kaupunkiympäristön ja kansalaisten hyvinvoinnin parantamiseen tähtääviä politiikkoja.

3.2. Komitea suhtautuu myönteisesti myös päätökseen lisätä Urban II -aloitteen ohjelmien määrää suunnitellusta 54:stä 70:een, kuten komitea on kehottanut.

3.3. Komitea pahoittelee kuitenkin Urban-aloitteelle myönnetyn kokonaisrahoituksen vähentämistä kaudelle 1994–1999 myönnetystä 950 miljoonasta eurosta (jaettu 118 kohdealueelle) nykyiseen 743,6 miljoonaan euroon. Komitea on vakuutunut siitä, että Urban-aloite on tärkeä unionin kaupunkipolitiikan tukiväline, ja katsoo, että on tehtävä kaikki voitava kyseisen yhteisöohjelman rahoituksen lisäämiseksi tulevaisuudessa.

3.4. Komitea arvostaa suuresti Urban-aloitteen hallintomenettelyjen yksinkertaistamista sekä komission päätöstä hyödyntää yhtä ainoaa rahastoa (EAKR) ja luoda komissioon erillinen yksikkö aloitetta varten, sillä näin on voitu maksimoida kaupunkien elvyttämisestä saadut kokemukset ja sitä koskeva asiantuntemus.

3.4.1. ETSK toistaa tässä yhteydessä Lontoossa 8. ja 9. heinäkuuta 2002 pidetyssä konferenssissa "Kaupungit koheesion puolesta: Urban-yhteisöohjelmien opetukset"⁽¹⁾ Euroopan unionin kaupunkien pormestarien esittämän kehotuksen jatkaa hallintomenettelyjen yksinkertaistamista. Tämä kehoitus on paikallaan, sillä aloitteen piiriin kuuluu entistä enemmän pieniä ja keskisuuria kaupunkeja.

3.5. Erityisen tärkeää Urban II -aloitteen tavoitteiden saavuttamiseksi on luoda aloitteessa saatujen parhaiden käytänteiden vaihtoa edistävä verkosto sekä pyrkiä lisäämään kaupunkeja koskevien tilastojen ja indikaattorien laadintaa.

3.5.1. Se, että Urban-rahoitusta saavien kaupunkien välinen kokemustenvaihto tapahtuu ensimmäistä kertaa yhteisön ohjelman muodossa, on merkittävä edistysaskel.

3.6. Komitea arvioi myönteisesti päätöstä kohdentaa 40 % suunnitelluista menoista rakennetun ja muun ympäristön kunnostamiseen. Näin tunnustetaan, että rakennetun ympäristön, tyhjien alueiden ja arkkitehtuuriperinnön laadulla on ratkaiseva rooli rappeutuneiden kaupunkialueiden elvyttämisessä ja sosiaalis-taloudellisessa kehittämisessä. On tärkeää edistää ohjelmia, joissa otetaan Ranskassa toteutettavien ohjelmien tavoin huomioon arkkitehtonisen laadun ja yleisemmin alueen muutostoimien laadun strateginen merkitys.

⁽¹⁾ Lontoossa 8. ja 9. heinäkuuta 2002 aiheesta "Kaupungit koheesion puolesta: Urban-yhteisöohjelmien opetukset" järjestetyn konferenssin päätelmät.

4. Erityistä

4.1. Paikallinen kumppanuus

4.1.1. Komitea pitää paikallisviranomaisten ja -yhteisöjen kumppanuutta Urban-aloitteen ratkaisevana haasteena ja yhtenä parhaista lisäarvon lähteistä. Tällaisen valinnan avulla voidaan parhaiten edistää eurooppalaista hallintomallia ja kansalaisyhteiskunnan osallistumista.

4.1.2. Edellä mainitussa Lontoon konferenssissa korostettiin, että kaupungit on nivottava yhä suuremmin mukaan niitä koskevien hankkeiden ohjelmointiin ja hallinnointiin.

4.1.3. Vaikka komitea korostaakin saavutettuja edistysaskeleita, se pitää kielteisenä sitä, että kansallisten viranomaisten virallisesti hallinnoimien ohjelmien prosentuaalinen osuus on vielä hyvin korkea.

4.1.4. Komitean mielestä tulevaisuudessa on nimenomaan vaadittava, että paikallisviranomaiset huolehtivat ohjelmien hallinnoinnista. Saatujen kokemusten perusteella tällainen päätös myös osaltaan yksinkertaistaa ohjelmien hallintoa.

4.1.5. Lisäksi tulisi taata ainakin paikallisviranomaisten edustajien läsnäolo kaikissa seurantakomiteoissa, jotka mainitaan rakennerahastojen yleisiä sääntöjä koskevan neuvoston asetuksen 35 artiklassa ⁽¹⁾.

4.1.6. ETSK on useaan otteeseen – ja etenkin lausunnossaan komission tiedonannosta jäsenvaltioille Urban-yhteisöaloitteen suuntaviivoista ⁽²⁾ – korostanut, että järjestäytyneet yhteiskunnalliset ryhmät on erityisen tärkeää nivota suoraan ohjelmiin.

4.1.7. Komitea korostaa edellä mainitussa lausunnossaan työmarkkinaosapuolten panoksen merkitystä ja erityislaatua Urban-aloitteen kaltaisissa ohjelmissä, joissa työllisyys- ja talousasiat ovat etualalla, ja suosittelee talous- ja yhteiskuntaelämän toimijoiden, kansalaisjärjestöjen ja paikallisten ryhmittymien kanssa toteutettavien laaja-alaisen ja tehokkaiden kumppanuuksien toteuttamista.

4.1.8. Komission tiedonannossa ei ohjelmien pääkohtia tiivistettäessä kuitenkaan anneta riittävästi tietoa kyseisten

toimijoiden todellisen osallistumisen arvioimiseksi, vaan siinä rajoitutaan esittämään yleishuomioita paikallisten ryhmittymien osallistumisesta valintamenettelyihin ja ohjelmien hallinnointiin.

4.1.9. ETSK:n mielestä onkin analysoitava, kuinka monessa ja missä 70:stä ohjelmasta kansalaisyhteiskunnan edustajat todella osallistuvat hankkeiden laadintaan, valintaan ja hallinnointiin ja miten osallistuminen käytännössä ilmenee.

4.1.10. On myös laadittava tiettyjä sääntöjä, jotta taataan kyseisten toimijoiden kuuleminen siten, ettei tällainen käytäntö ole enää vain suositus, vaan siitä tulee ehto Urban-ohjelmien toteuttamiselle. Näin pantaisiin täytäntöön alueyhteisöjen ja yhteiskunnallisten ryhmien oikeus osallistua niiden elämänlaatuun ja kehitysnäkymiin vaikuttavaan suunnitteluun. Kyseinen oikeus vahvistettiin Yhdistyneiden kansakuntien asumistapaamisessa (Habitat II) vuonna 1995 ⁽³⁾.

4.1.11. ETSK kehottaa takaamaan yhteiskunnallisten ryhmien läsnäolon myös seurantakomiteoissa tai mahdollisissa hallintokomiteoissa.

4.1.12. Näin vaikutettaisiin merkittävästi unionin ja sen kansalaisten lähentämisen tavoitteen saavuttamiseen ja mahdollistettaisiin Urban-ohjelmien nykyistä suurempi näkyvyys.

4.2. Yksityisten resurssien valjastaminen

4.2.1. Komission asiakirjassa analysoidaan Urban-ohjelmien kerrannaisvaikutusta eli kykyä saada lisärahoitusta ja -sijoituksia sekä julkiselta että yksityiseltä sektorilta.

4.2.2. Julkissektorin kumppaneista on selkeästi myönteisiä kokemuksia, sillä näin saatu lisärahoitus on yli kaksinkertainen EAKR:n rahoitukseen verrattuna.

4.2.3. Rahoituksen saanti yksityissektorilta on sitä vastoin ollut erittäin epätydyttävää, sillä vain 35 Urban-ohjelmaa 70:stä on saanut yksityisrahoitusta, jonka osuus on ollut vain 8 % ohjelman rahoituksesta. Komissio selittää tulosta siten, että Urban II -alueiden, jotka ovat tyypillisesti hyvin rappeutuneita, on vaikea houkutelua yksityisiä sijoituksia; tällainen selitys vaikuttaa helposti puolueelliselta.

⁽¹⁾ EYVL L 161, 26.6.1999.

⁽²⁾ ETSK:n lausunto aiheesta ”Komission tiedonanto jäsenvaltioille kriisissä olevien kaupunkien ja lähiöiden taloudelliseen ja sosiaaliseen elvyttämiseen kaupunkien kestävä kehityksen edistämiseksi tähtäävän yhteisöaloitteen suuntaviivojen vahvistamisesta (Urban)”, EYVL C 51, 23.2.2000, s. 89.

⁽³⁾ YK:n yleiskokous: Yhdistyneiden kansakuntien asumistapaamisen (Habitat II) järjestelykomitea – Luonnos periaate- ja toimintajulistukseksi sekä yleiseksi toimintasuunnitelmaksi – Habitat, 26. lokakuuta 1995.

4.2.4. ETSK katsoo, että yksityisten sijoitusten alhainen osuus johtuu myös paikallistason yksityisten taloudellisten toimijoiden riittämättömästä nivomisesta etenkin ohjelmien suunnitteluun. Tämä koskee erityisesti pieniä ja keskisuuria yrityksiä sekä käsiteollisuusyrityksiä, jotka varsinkin pienissä ja keskisuurissa kaupungeissa ovat työllisyyden ja hyvinvoinnin luomisen keskeisin tekijä.

4.2.5. Näin ollen olisi toivottavaa, että 70:ää ohjelmaa arvioitaisiin nykyistä syvällisemmin, jotta ymmärrettäisiin niiden todellinen kyky houkutelua yksityissektorin rahoitusta. Jos tämä kyky voidaan sovittaa yhteen taloudellisen tehokkuuden ja kilpailukyvyyn sekä sosiaalisen oikeudenmukaisuuden tavoitteiden kanssa, se on ratkaiseva tekijä kriisissä olevia alueita taloudellisesti ja sosiaalisesti elvytettäessä. Lisäksi se on osoitin, jolla voidaan todeta julkisten toimien tehokkuus. Suunnitteluvälineitä koskeva edistynyt tutkimus on viime vuosina osoittanut, että kuulemiseen perustuva aluesuunnittelu on tehokas väline luotaessa julkisen ja yksityisen sektorin yhteisvaikutusta, jolla voidaan taata kaupunkien elvyttämistoimien toteutettavuus ja konkreettiset tulokset.

4.3. Asuntopolitiikka ja Urban-ohjelmat

4.3.1. Euroopan aluekehitysrahasto ei voi suoraan rahoittaa asuntohankkeita. Kaupunkien rappeutumista koskevia ongelmia ei kuitenkaan voida erottaa asuntopolitiikasta, johon sisältyy sekä uusien asuntojen rakentaminen että asuintalojen kunnostaminen ja korjaaminen.

4.3.2. Urban II -aloitteen suuntaviivoja koskevan komission asiakirjan liitteessä I⁽¹⁾ todetaan, että jos kaupunkien kehittämistoimissa on otettava huomioon asunto-olojen parantaminen, ohjelmissa olisi osoitettava, että paikalliset ja/tai kansalliset viranomaiset ovat myöntäneet asianmukaiset lisämäärärahat asuntojen parantamiseen. ETSK katsoo, että komission on ulotettava kaikkiin EU:n jäsenvaltioihin asuntojen kunnostamisen yhteydessä arvonlisäverosta myönnettävät verohelpotukset.

4.3.3. ETSK arvostaa suuntaviivoista antamassaan lausunnossa erityisesti tätä tarkennusta ja korostaa, että näin voidaan välttää toimenpiteet, jotka osoittautuvat tehottomiksi, koska asuntojen kaltaista merkittävää tekijää ei ole otettu huomioon.

4.3.4. Olisi tarpeen analysoida, mihin Urban II -aloitteen 70 ohjelmasta paikalliset ja kansalliset viranomaiset ovat myöntäneet lisärahoitusta asuntoja varten.

4.3.5. On kuitenkin edelleen kysyttävä, miksi Euroopan aluekehitysrahaston tulisi myös voimakkaasti kokeiluluonteisissa yhteisön aloitteissa sulkea julkinen asuntorakentaminen täysin toimien ulkopuolelle.

4.3.6. Kyseinen väline olisi erityisen merkittävä esimerkiksi maahanmuuttajien integroinnissa etenkin Urban-alueilla, joilla etnisten vähemmistöjen, maahanmuuttajien ja pakolaisten määrä on nelinkertainen koko EU:hun verrattuna. Kyseiset henkilöt mainitsevat ahdinkoon vaikuttavana tekijänä useimmiten puutteelliset asunto-olot.

4.4. Palvelut kaupunkien laadun osoittimina

4.4.1. Monien kaupunkien taantumiseen liittyy varmasti etenkin sosiaali- ja terveyspalvelujen puute. Palvelujen asianmukaisen tason saavuttaminen on yksi tehokkaimmista välineistä palvelujen oikeudenmukaisen jakautumisen takaamiseksi. ETSK painottaa lausunnossaan aiheesta "Komission tiedonanto: Kohti kaupunkien toimintaohjelmaa Euroopan unionissa" (2) "julkisten palvelujen keskeistä merkitystä kaupunkien kehittämisessä varsinkin sosiaaliselta kannalta tarpeellisten hyödykkeiden ja palvelujen tuotannon takaamiseksi sekä sosiaalisen yhteenkuuluvuuden lujittamiseksi" ja korostaa, että tärkeä tema "kaupunkien hallinnossa ja aluesuunnittelussa on – ensisijaisten – palvelutarpeiden tunnistaminen".

4.4.2. Tämä näkökohta tulisi sisällyttää Urban II -aloitteen piiriin kuuluvia kaupunkialueita määrittäviin sosiaalis-taloudellisiin indikaattoreihin. Etenkin julkisten palvelujen määrää ja laatua sekä palvelujen saatavuutta mittaava analyysi on merkittävä parametri määritettäessä alueiden taantumisen astetta ja syitä.

4.4.3. ETSK korostaa, että etenkin ohjelmien väliarviointien yhteydessä on seurattava erityisesti Urban-aloitteen kykyä parantaa toimien kohdealueilla tarjottavien palvelujen määrää ja laatua.

(1) "Komission tiedonanto jäsenvaltioille kriisikaupunkien ja -lähiöiden taloudelliseen ja sosiaaliseen elvyttämiseen kestävästä kaupunkikehityksen edistämiseksi tähtäävän yhteisöaloitteen suuntaviivojen vahvistamisesta – Urban II", EYVL C 141, 19.5.2000.

(2) ETSK:n 28. tammikuuta 1998 antama lausunto, EYVL C 95, 30.3.1998, s. 89.

4.5. Kestävä kaupunkikehitys ja ikääntynyt väestö

4.5.1. Väestön ikääntyminen koskee kaikkia Euroopan unionin jäsenvaltioita, ja se on yksi ratkaisevista tulevien kehittämissuunnitelmien haasteista alkaen kaupunkipolitiikasta. Laiminlyödyissä kaupunginosissa (etenkin kaupunkien rappeutuneissa historiallisissa keskustoissa) asuu usein iäkkäitä henkilöitä, jotka ovat haluttomia muuttamaan pois tutuilta asuinalueiltaan, sekä maahanmuuttajia, jotka asuvat pääasiassa rappeutuvilla kaupunkialueilla. Iäkkäät henkilöt kärsivät usein eniten kriisissä olevien kaupunkien oloista, palvelujen puutteesta ja lisääntyneestä rikollisuudesta.

4.5.2. Euroopan väestöstä yhä suurempi prosenttiosuus on yli 60-vuotiaita, mikä edellyttää kaupunkipolitiikan strategian muuttamista ja kohdennettuja toimia, joilla parannetaan välittömästi iäkkäiden henkilöiden elinoloja. On myös pohdittava, miten kaupungit organisoidaan ikääntyvää väestöä ajatellen.

4.5.3. Tämä ongelma tulisi siis sisällyttää unionin koheesio-politiikan painopisteisiin samoin perustein kuin maahanmuuttajien integraatio, yhtäläiset mahdollisuudet ja työttömyys.

4.5.4. Komission toteuttamassa Urban II -aloitteen ohjelmien arvioinnissa viitataan vain yleisesti tähän näkökohtaan muistuttamalla, että Urban-alueiden ikäpyramidissa iäkkäiden henkilöiden prosenttiosuus on lievästi korkeampi kuin Urban Audit -tutkimukseen osallistuneita kaupunkeja koskevissa luvuissa.

4.5.5. Komitea toivookin, että ohjelmissa suunniteltuja, etenkin iäkkäisiin henkilöihin kohdennettavia toimia analysoidaan nykyistä syvällisemmin ja että kyseinen ongelma sisällytetään Urban-aloitteen painopisteisiin.

4.6. Kaupunkien levittäytyminen (urban sprawl)

4.6.1. Urban-yhteisöaloite kohdennetaan kriisissä oleviin kaupunginosiin, ja se perustuu kaupunkialueita kuvaavaan perinteiseen luokitteluun eli kaupunkeihin, kaupunginosiin, keskustoihin sekä reuna- ja lähiöalueisiin.

4.6.2. Urban II -aloitteen tärkeimpiä strategisia uutuuksia on sen kohdentaminen pieniin ja keskisuuriin kaupunkeihin. Komissio toteaa tiedonannossaan, että ohjelmien kattamien alueiden pieni koko lisää osaltaan tuen intensiteettiä sekä asukasta että neliökilometriä kohti. Komissio korostaa, että toimien alueellinen keskittäminen vaikuttaa myönteisesti paikalliseen aluesuunnitteluun ja kaupunkialueiden elvyttämismahdollisuuksiin.

4.6.3. Viimeisimmät kaupunkisuunnittelua koskevat tutkimukset ovat kuitenkin osoittaneet, että perinteiset käsitykset kaupunkialueista ovat viime vuosina alkaneet murentua suuresti osassa Eurooppaa. Tutkittaessa useita unionin osia kuvaavia karttoja ja kyseisillä alueilla vierailtaessa tai niillä asuttaessa havaitaan, että näin avautuva näkymä asettaa kyseenalaiseksi luokittelun, jolla olemme tottuneet kuvaamaan kaupunkia.

4.6.4. Henkilöiden liikkuvuuden sekä liikenne- ja viestintäyhteyksien perusrakenteiden huomattava lisääntyminen, tuotannon hajauttamisen ja jakelun kansainvälistymisen yleistymisen sekä tuotannon ja kaupan uudet sijoittumisstrategiat ovat lisänneet kaupunkien levittäytymistä. Alueiden käyttö on yhä tehokkaampaa, ja kaupunkimaiset olot vallitsevat yhä laajemmilla alueilla, joita olemme tottuneet pitämään maaseutuna. Näin lisääntyvät myös kaupunkialueiden ympäristöönsä kohdistamat paineet.

4.6.5. Kaupungit levittäytyvät usein köyhille ja rappeutuneille alueille, joiden rakennuskanta ja ympäristön tila on huono ja jotka ovat menettäneet identiteettinsä: tämä tuo mukanaan uusia haasteita. Tässä yhteydessä monet Urban-ohjelmien tulkinta- ja toimintakriteerit vaikuttavat tehottomilta. Kaupunkien, kaupunginosien, keskustojen ja reuna-alueiden käsitteet heikkenevät, ja ennen kaikkea Urban-ohjelmien kattamien maantieteellisten alueiden fyysisen koon parametri menettää kokonaan merkityksensä. Laajalle levittäytyneillä kaupunkialueilla ei tuen intensiteettiä selvästikään voida mitata neliökilometriä kohti annetun tuen määrällä.

4.6.6. ETSK on jo aiemmin korostanut tätä ongelmaa. Komitea on etenkin lausunnossaan aiheesta "Kaupunkien kestävä kehittäminen Euroopan unionissa: toimintakehys" ⁽¹⁾ muistuttanut siitä, että kaupunkien kehittyminen kolmannella vuosituhannella laajalle levittäytyneiksi suurkaupunkeiksi on EU:lle haaste kehittää vaihtoehtoinen hallintamuoto, joka on kilpailukykyinen ja johon voidaan yhdistää kaupunkien ja alueiden kehittäminen.

4.6.7. Tulevaisuudessa on tärkeää varmistaa, että uusiin kaupunkimuotoihin kohdennetaan Urban-aloitteessa kokeellisia ja innovatiivisia toimenpiteitä, joilla pyritään hallitsemaan kaupunkien levittäytymistä sekä ottamaan käyttöön kyseisten alueiden elvyttämiseen tähtäviä toimintalinjoja.

⁽¹⁾ ETSK:n 20. lokakuuta 1999 antama lausunto, EYVL C 368, 20.12.1999, s. 62.

4.7. Päätelmät

4.7.1. Komission tiedonanto päättyy kysymykseen Urban-aloitteen tulevaisuudesta. ETSK suosittelee kyseisten innovatiivisten ohjelmien jatkamista ja lisäämistä sekä ohjelmien rahoituksen nostamista. Lisäksi komitea toivoo, että monia Urban-ohjelmissa sovellettuja menetelmiä ja käytänteitä sovellettaisiin rakennerahastojen yleiseen hallintointiin.

4.7.2. Kun kaupunkeja koskevien ongelmien erityislaatu on tunnustettu, on yhä enemmän kehitettävä toimintastrategioita, joiden avulla voidaan edistää tarvittavia alakohtaisia toimia sekä taluskehityksen, sosiaalisen ja taloudellisen koheesion, työllisyyden, talous- ja yhteiskuntaelämän toimijoiden osallistumisen sekä ympäristön ja rakennuskannan hyödyntämisen ja suojelun integraatiota yhteensopivan ja yhdenmukaisen kehityksen puitteissa.

Bryssel 26. maaliskuuta 2003.

Euroopan talous- ja sosiaalikomitean

puheenjohtaja

Roger BRIESCH

Euroopan talous- ja sosiaalikomitean lausunto aiheesta ”Ehdotus – neuvoston direktiivi direktiivin 77/388/ETY muuttamisesta sähkön ja kaasun luovutuspaikkaa koskevien sääntöjen osalta”

(KOM(2002) 688 lopullinen – 2002/0286 CNS)

(2003/C 133/13)

Neuvosto päätti 16. joulukuuta 2002 Euroopan yhteisön perustamissopimuksen 262 artiklan nojalla pyytää Euroopan talous- ja sosiaalikomitean lausunnon edellä mainitusta ehdotuksesta.

Asian valmistelusta vastannut ”talous- ja rahaliitto, taloudellinen ja sosiaalinen yhteenkuuluvuus”-erityisjaosto antoi lausuntonsa 6. maaliskuuta 2003. Esittelijä oli Antonello Pezzini.

Euroopan talous- ja sosiaalikomitea hyväksyi 26. ja 27. maaliskuuta 2003 pitämässään 398. täysistunnossa (maaliskuun 26. päivän kokouksessa) seuraavan lausunnon äänin 97 puolesta 4:n pidättyessä äänestämästä.

1. Johdanto

1.1. Jäsenvaltioiden sähkö- ja kaasumarkkinoita on EU:n sisämarkkinoiden luomisen jälkeen vapautettu asteittain alan tehokkuuden parantamiseksi. Lissabonissa 23.–24.3.2000 koontunut Eurooppa-neuvosto pyysi pikaisia toimia sisämarkkinoiden toteuttamiseksi ja kehotti komissiota nopeuttamaan muun muassa kaasun ja sähkön markkinoiden vapauttamista. Kokouksessaan 30.5.2000 energianeuvosto pyysi komissiota tekemään pikaisesti lisätoimia koskevia ehdotuksia.

1.2. Energianeuvosto vauhditti 25.11.2002 sähkön ja maa-

kaasun markkinoiden vapauttamista ja määrittä seuraavat jäsenvaltioille asetettavat velvoitteet:

- sähkön ja maakaasun markkinoiden vapauttaminen muille kuin yksityisasiakkaille 1. heinäkuuta 2004 mennessä
- markkinoiden avaaminen yksityisasiakkaille 1. heinäkuuta 2007 mennessä
- siirtoverkon haltijoiden ja sähköntuottajien oikeudellinen eriyttäminen
- julkisen palvelun velvoitteiden toteuttaminen (esimerkiksi sähkön tarjonta kohtuulliseen hintaan)